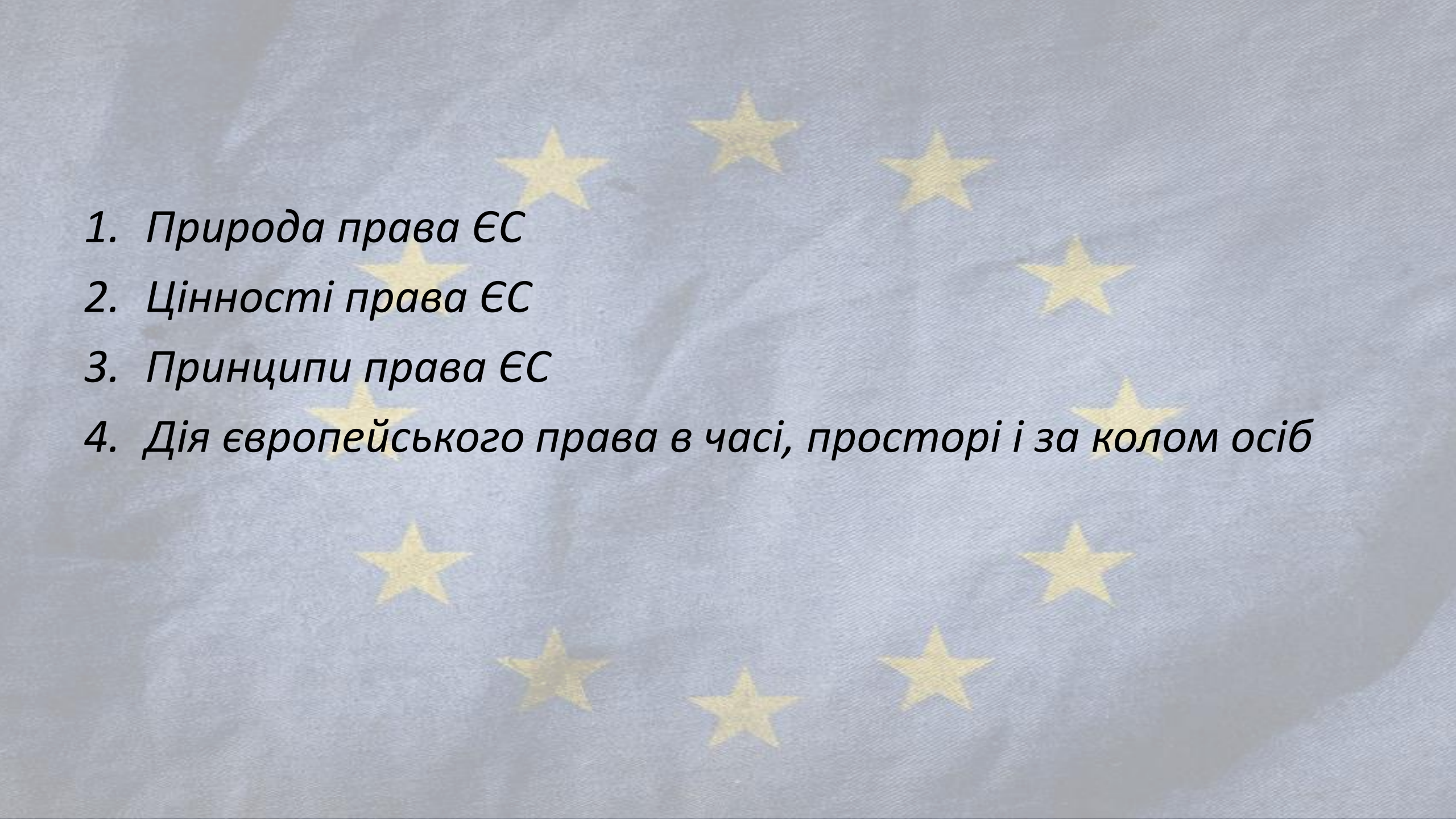

***ТЕМА 3: ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ПРАВА
ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ (ЛЕКЦІЯ 1)***

-
- 1. Природа права ЄС*
  - 2. Цінності права ЄС*
  - 3. Принципи права ЄС*
  - 4. Дія європейського права в часі, просторі і за колом осіб*

Джерела:

1. *Договір про ЄС*
2. *Договір про функціонування ЄС*
3. *Справа № 3-6/90 і С-9/90 Francovich and Bonifaci v Italy*
4. *Справа № 5/85 AKZO BV і AKZO Chemie (UK) Ltd v Commission of the European Communities*
5. *Справа Costa v ENEL*
6. *Справа Internationale Handelsgesellschaft (1970)*
7. *Справа Simmenthal (1978)*
8. *Справа № 3-06/89 Marleasing SA v La Commercial Internationale de Alimentation SA*
9. *Справа Factortame (1990)*
10. *Справа 26/62 Van Gend en Loos*
11. *Справа № 9/70 Franz Grad v Finanzamt Traunstein*
12. *Справа № 50/76 Amsterdam Bulb BV v Productschap voor Siergewassen*
13. *Справа № 39/72 Commission v Italy*
14. *Справа № 91/92 Paola Faccini Dori v Recreb Srl*
15. *Справа № 40/59 Geitling v High Authority*
16. *Справа № 40/64 Sgarlata and others v Commission*
17. *Справа № 29/69 Stauder v City of Ulm*
18. *Справа С-159/90 Grogan*
19. *Протокол про застосування принципів субсидіарності та пропорційності*
20. *Протокол про деякі положення щодо Сполученого королівства Великобританії і Північної Ірландії*
21. *Протокол про деякі положення щодо Данії*
22. *Протокол щодо Данії*
23. *Протокол про Францію,*
24. *Протокол про застосування деяких аспектів ст. 26 Договору про функціонування ЄС до Сполученого Королівства та Ірландії*
25. *Протокол про позицію Сполученого Королівства та Ірландії щодо простору свободи, безпеки та правосуддя*
26. *Протокол про позицію Данії*
27. *Декларація № 17 щодо вищої юридичної сили*

ПРИРОДА ПРАВА ЕС

Право ЄС

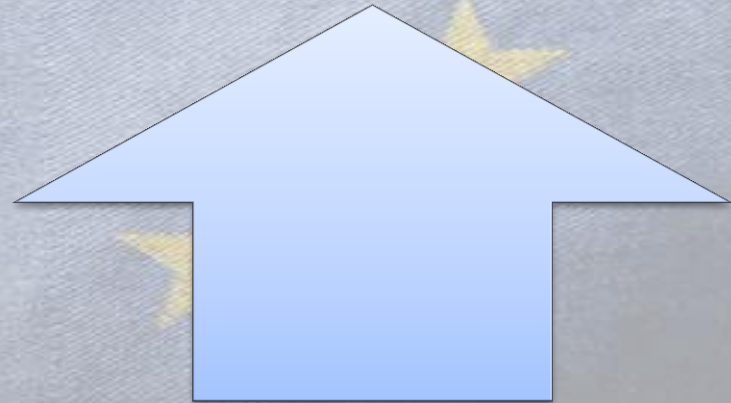
**Право інших
регіональних
організацій**

**Європейське
право**

Право ЄС

**автономне щодо
міжнародного
права**

**автономне щодо
національних
правових систем**

Francovich and Bonifaci v Italy

- *Договір про ЄЕС створив власний правопорядок, інтегрований в правові системи держав-членів і обов'язковий для їх судів, суб'єктами якого не є тільки держави-члени, але також їх громадяни*

ЦІННОСТІ ПРАВА ЄС

*Виступають
структурним
елементом
європейського публічного
порядку*

*Мають особливе
морально-етичне
значення*

*Правовими джерелами їх
закріплення є преамбули і
початкові статті
Договору про ЄС та
Договору про
функціонування ЄС.*

Цінності ЄС

історична спадщина народів (включаючи культурну і релігійну),

свобода,

демократія,

рівність,

правова держава,

людська гідність,

права людини, в тому числі права меншин (національних, релігійних та ін.),

плюралізм,

недискримінація,

толерантність,

правосуддя,

солідарність,

рівність прав чоловіків і жінок.

**Вмотивована пропозиція
1/3 держав - членів
Європейського парламенту
або Європейської комісії**

- Рада може констатувати існування явної загрози серйозного порушення будь-якою державою-членом цінностей

Пропозиція 1/3 держав-членів або Європейської комісії після схвалення Європейського парламенту

- Європейська рада ухвалює рішення про існування порушення цінностей

призупинення окремих прав держави, визначених в установчих договорах

Цілі ЄС

**мають чіткіший
нормативний
характер**

**можуть виступати
підставою для
розширення
компетенції Союзу**

Загальні цілі ЄС

1) сприяння миру, цінностям і добробуту народів;

2) побудова загального простору свободи, безпеки та правосуддя без внутрішніх кордонів, який включає вільне пересування осіб, контроль зовнішніх кордонів, надання притулку, імміграції, профілактику і боротьбу зі злочинністю;

3) соціально-економічні - створення внутрішнього ринку, сприяння науково-технічному прогресу, досягнення соціальної справедливості, розвиток згуртування і солідарності держав-членів, культурний прогрес при збереженні культурного та мовного розмаїття;

4) побудова економічного і валютного союзу;

5) зовнішньополітичні - сприяння миру, безпеці, сталого розвитку планети, солідарності і взаємної поваги народів, вільної і справедливої торгівлі, викорінення бідності, захисту прав людини (в тому числі дитини), неухильне дотримання та розвиток міжнародного права, в першу чергу принципів, закріплених в Статуті ООН

ПРИНЦИПИ ПРАВА ЄС

Принципи права - вихідні або провідні положення, основні ідеї формулювання, розвитку і функціонування норм права

Розосереджені по текстах установчих договорів

Призначення принципів полягає у формулюванні **керівних ідей** для органів та інститутів Європейського союзу, а також для держав - членів ЄС

Норми-принципи **не мають прямої дії** на осіб держав-членів і за загальним правилом не можуть лягти в основу вимог, заявлених перед Судом ЄС

Характеристики принципів:

1) аксіоматичність
(безумовність верховенства
норм-принципів над іншими
правовими нормами);

2) непорушність або
імперативність
(обов'язкове скасування
нормативного правового
акту в разі його протиріччя
принципам права);

3) універсальність
(поширення на всі галузі та
інститути європейського
права);

4) системність;

5) нормативність
(закріплення в певній нормі
права).

Принципи права ЄС

Загальні

**Спеціальні
(функціональні)**

Принципи права ЄС (в залежності від призначення і сфери дії)

- **принципи пріоритету і прямої дії права ЄС (визначають співвідношення права ЄС та права держав-членів);**

- **загальні принципи права (діють в усіх сферах компетенції ЄС);**

- **спеціальні принципи (характерні для окремих галузей європейського права);**

- **принципи діяльності ЄС, що визначають порядок реалізації Союзом своєї компетенції**

Згідно з принципом **пріоритету** право Євросоюзу як унікальної міжнародної організації з наднаціональними повноваженнями має більшу юридичну силу, ніж національне право держав-членів

Costa
ENEL

v

- По-перше, визнавалося, що держави **спільно і недвозначно передали частину своїх суверенних прав заснованому Співтовариству** та не мають права зробити зворотне шляхом подальших односторонніх дій, що йдуть врозріз з встановленим в рамках ЄС правопорядком.
- По-друге, встановлювалося, що право ЄС, закріплене в автономних джерелах права, прийнятих на основі установчих договорів, не може внаслідок своєї особливої природи **бути оскаржене будь-яким внутрішнім правовим актом** без того, щоб не ліквідувати статус права Співтовариства та не поставити під сумнів правову основу самого Товариства

Internationale Handelsgesellschaft (1970)

- *Дійсність того чи іншого акта Співтовариства не може бути порушена, а його ефективне застосування на території держави - члена не може бути поставлено під загрозу в результаті заяви про те, що даний акт суперечить основоположним правам і свободам, закріпленим в національній конституції, або йде врозріз з принципами внутрішньодержавного устрою*

№ 3-06/89 Marleasing SA v La Commercial Internationale de Alimentation SA

- *обов'язок національних судів в процесі застосування та тлумачення національного права не допускати конфлікту з правом ЄС*

Принцип прямої дії

- ❑ Незастосування обов'язкових норм права ЄС або їх неповне або помилкове застосування кваліфікується як порушення чинного права і тягне за собою відповідальність.**
- ❑ Можливість безпосереднього (прямого) застосування джерел європейського права до правовідносин за участю фізичних і юридичних осіб держав - учасниць ЄС.**

26/62 *Van Gend Loos*

- *незалежно від законодавства країн-учасниць, право Європейських співтовариств може передбачати для індивідів певні права і накладати на них певні обов'язки». Всі норми установчих договорів Європейського Співтовариства, виражені в безумовній формі, володіють такими якостями, як дійсність, самодостатність, юридична цілісність, і можуть безпосередньо застосовуватися до фізичних і юридичних осіб держав-учасників, не вимагаючи особливої процедури імплементації*

№ 9/70
Franz Grad
v
Finanzamt
Traunstein

- *концепція самодостатності: можливість прямої дії не тільки норм регламентів, що чітко і ясно сформульовано в установчих договорах, а й директив і рішень інститутів ЄС, якщо вони накладають конкретні права і обов'язки на тих, кому адресовані, і характеризуються такою ознакою, як визначеність.*

принципи, що визначають порядок визнання, дотримання і захисту основних прав людини

№ 40/59 Geitling v High Authority

- Право Співтовариства, як це випливає з установчих договорів, не містить ніяких загальних принципів, явно виражених або маються на увазі, що гарантують підтримку фундаментальних прав

№ 40/64 Sgarlata and others v Commission

- прямо виражені положення Договору не можуть бути відкинуті заявою, заснованою на інших принципах, навіть якщо останні становлять фундаментальні принципи, загальні для всіх держав-учасників

№ 29/69 Stauder v City of Ulm

- тлумачення положення європейського права не повинно завдавати шкоди фундаментальним правам людини, охоронюваним загальними принципами права Співтовариства і захищається Судом ЄС

**демократичні
принципи**

**рівності
держав**

**правової
визначеності**

**Принцип
лояльного
співробітництва**

**Принцип
наділення
компетенцією**

**Принцип
субсидіарності**

**Принцип
пропорційності**

Загальні принципи зовнішньої політики ЄЄ - поширення і просування своїх ідеалів ззовні

Спеціальні (галузеві) принципи діють в певних сферах функціонування Союзу

- бюджетні та фінансові засади (збалансованість бюджету),
- принципи економічної політики (стабільність цін),
- принципи єдиного внутрішнього ринку (свобода пересування товарів, робіт, послуг) і ін.

The image shows the flag of the European Union, which is a blue field with twelve gold stars arranged in a circle. The flag is waving and is set against a clear, light blue sky. The flagpole is visible on the left side.

***ДІЯ ПРАВА ЄС В ЧАСІ, ПРОСТОРИ І ЗА КОЛОМ
ОСІБ***

Дія права

у часі,

у просторі,

За колом осіб

Етапи територіального розширення ЄС:

<i>Рік</i>	<i>Нові держави-члени</i>
<i>1973</i>	<i>Великобританія, Данія та Ірландія</i>
<i>1981</i>	<i>Греція</i>
<i>1986</i>	<i>Іспанія та Португалія</i>
<i>1995</i>	<i>Австрія, Фінляндія, Швеція</i>
<i>2004</i>	<i>Латвія, Литва, Естонія, Польща, Угорщина, Чехія, Словаччина, Словенія, Кіпр, та Мальта</i>
<i>2007</i>	<i>Болгарія та Румунія</i>
<i>2013</i>	<i>Хорватія</i>

EU Overseas Countries and Territories (OCT) and Outermost Regions (OMR)

- ★ **Madeira** Outermost Regions of the EU
- ☆ **Aruba** Overseas Countries and Territories
- **Crozet** OCT Dependencies
- ☁ Exclusive Economic Zone
- ⋯ Territorial claims in Antarctica

- Denmark
- France
- Netherlands
- Portugal
- Spain
- United Kingdom

1) Arrangements for EU association are in practice not applied to Bermuda, in accordance with the wishes of its Government.
 2) Argentina asserts a claim to sovereignty over South Georgia, the South Sandwich Islands and the Falkland Islands.
 3) The Netherlands Antilles were dissolved October 10, 2010. The islands will remain OCTs at least until 2015.

Винятки з дії права ЄС у просторі

Винятки

вилучення відносно держав - членів ЄС, погоджені ними при приєднанні до Європейських Співтовариств або в процесі реформування установчих договорів ЄС

вилучення відносно окремих територій держав - членів ЄС

© Славко А.С., 2017